

**Дніпропетровський університет  
імені Олеся Гончара  
Кафедра педагогіки та корекційної освіти**

**Никоненко Н.В., Ніколенко Л.М.**

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З КУРСУ  
«ПЕДАГОГІКА»**

**для студентів заочної форми навчання  
усіх напрямів підготовки**

**Дніпропетровськ  
2015**

**Никоненко Н.В., Ніколенко Л.М. Методичні матеріали з курсу «Педагогіка» для студентів заочної форми навчання усіх напрямів підготовки. – Д., 2015. – 56 с.**

**Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри педагогіки та корекційної освіти Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара (протокол №8 від 20.11.2015 р.).**

**Рецензент:**

**В.А. Гладуш, доктор педагогічних наук, завідувач  
кафедри педагогіки та корекційної освіти  
ДНУ ім. О. Гончара**

**Пропоновані методичні матеріали побудовані на основі системного та технологічного контекстового підходу; містять практичні і тестові завдання до основних тем з розділів: «Загальні основи педагогіки», «Теорія і методика виховання», «Дидактика».**

**Розраховано на студентів заочного відділення усіх напрямів підготовки, які опановують дисципліну «Педагогіка» у вищих навчальних закладах.**

## ЗМІСТ

|                                                                          |    |
|--------------------------------------------------------------------------|----|
| Вступ.....                                                               | 4  |
| Тема 1. Методи наукових досліджень у педагогіці.....                     | 6  |
| Тема 2. Загальні методи виховання.....                                   | 12 |
| Тема 3. Форми організації навчання .....                                 | 19 |
| Тема 4. Контроль навчально-пізнавальної діяльності учнів.....            | 26 |
| Орієнтований перелік питань для поточного та семестрового контролю ..... | 33 |
| Орієнтований перелік питань до екзамену .....                            | 34 |
| Питання для підготовки до контрольних робіт<br>.....                     | 36 |
| Тестові завдання для підсумкової самоперевірки .....                     | 40 |
| Список використаної літератури.....                                      | 59 |

## **ВСТУП**

**Методичні рекомендації містять матеріали, необхідні студентам для підготовки до практичних занять, самоперевірки та підсумкового контролю. Кожне заняття присвячено обговоренню основних тем курсу «Педагогіка». Нижче наведено плани практичних (семінарських) занять з курсу педагогіки за такою структурою:**

- 1. Тема заняття.**
- 2. Мета.**
- 3. Ключові поняття.**
- 4. Перелік питань для повідомлень та обговорення.**
- 5. Питання дискусійного характеру.**
- 6. Література для підготовки до заняття.**
- 7. Тестові завдання для самоконтролю.**

**Цей посібник є сучасним інструментом для оволодіння знаннями, уміннями та навичками, необхідними для формування та розвитку професійних педагогічних компетентностей, актуальних для майбутніх педагогів різної спеціалізації.**

**Методичні матеріали надають кожному студенту значні можливості для ефективного опрацювання дисципліни. Визначення основних понять курсу, повний перелік питань з організації самостійної роботи, список необхідної літератури для опрацювання кожної з тем, можливість поміркувати над вирішенням дискусійних питань, а також авторські тестові завдання створюють унікальні перспективи для вивчення основ педагогіки відповідно до діючих стандартів вищої педагогічної освіти.**

**Для отримання мінімально необхідної кількості балів на практичному (семінарському) занятті студенти**

**мають усвідомити сутність ключових понять та опрацювати питання для повідомлень і обговорення.**

**Тестові завдання призначені для контролю та самоконтролю знань, умінь і навичок, набутих студентами у роботі над певними темами і не входять до обов'язкового переліку завдань для підготовки до заняття. За бажанням студенти можуть самостійно перевірити рівень власних досягнень. Тестові завдання також можуть бути запропоновані студентам на аудиторних заняттях з метою діагностики рівня підготовки або як один із видів підсумкового контролю рівня теоретичних знань із курсу педагогіки.**

## **Тема 1. МЕТОДИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ПЕДАГОГІЦІ**

**Мета:** ознайомити студентів з методами педагогічних досліджень; формувати вміння користуватися цими методами у практичній діяльності.

**Ключові поняття:** методи науково-педагогічних досліджень; методологія педагогічних досліджень; рівні педагогічних досліджень: емпіричний, теоретичний, методологічний; принципи відбору методів дослідження; структура методів педагогічного дослідження.

### **Перелік питань для повідомлень та обговорення:**

1. Наукові підходи до розуміння сутності поняття «методологія наукового дослідження».
2. Методи науково-педагогічного дослідження в сучасній педагогічній науці.
3. Методи теоретичних досліджень у педагогіці.
4. Методи емпіричних досліджень у педагогіці.
5. Способи та рівні науково-педагогічного дослідження.
6. Основні наукові підходи до організації педагогічних досліджень.

### **Питання дискусійного характеру**

1. Існує усталена думка: *«Справа пілота – літати, а не конструювати літаки»*. Дайте відповідь на питання: чи може вчитель займатися науковою діяльністю?
2. У чому різниця специфіки методів досліджень у педагогіці в порівнянні з природничими науками?
3. Які етичні проблеми виникають при використанні методу спостереження?
4. Чи є тотожними поняття «методологія» і «методика»? Поясніть свою думку.

5. Як часто у процесі навчання ви займаєтесь рефлексивним аналізом? Наведіть приклади.
6. Методи якої групи є найбільш ефективними у педагогічному дослідженні? Відповідь обґрунтуйте.

### **Література для підготовки до заняття**

1. Волкова Н.П. Педагогіка: Навч. посіб. / Н. П. Волкова. – К.: Академвидав, 2012. – 616 с. (базовий підручник).
2. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження : Методологічні поради молодим науковцям. – К., 1995. – 46 с.
3. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – К., 1997. – 376 с.
4. Грицай Ю.О. Освіта – школа – вчитель. (Вступ до спеціальності). Курс лекцій : Навчальний посібник. – Миколаїв, МДПУ, 2000. – С. 107-127.
5. Козаков В.А. Организация самостоятельной работы студентов // Проблемы высшей школы. – 1988. – Вып. 64. – С. 3-10.
6. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка : Навч. посіб. / Н. Є. Мойсеюк. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2008. – 349 с.
7. Науково-дослідна робота в закладах освіти : Метод. посіб. / Укл. Ю.О. Турапов, В.І. Уруський. – Тернопіль : АСТОН, 2001. – 140 с.
8. Фіцула М.М. Педагогіка : Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – К., 2001. - С. 29-45.

### **Тестові завдання для самоконтролю**

**1. У педагогіці розрізняють такі рівні педагогічного дослідження:**

- а) практичний і теоретичний;
- б) практичний, емпіричний і теоретичний;
- в) емпіричний, теоретичний і методологічний.

**2. Об'єкт педагогічного дослідження – це:**

- а) пошук шляхів удосконалення педагогічного процесу;
- б) педагогічні явища, факти, з яких складається педагогічний процес;

в) якість знань, умінь і навичок.

**3. Методом педагогічного дослідження є:**

- а) спостереження класного керівника за дотриманням учнями класу правил поведінки;
- б) спостереження педагога за розвитком учнів при вивченні окремих тем курсу за допомогою комп'ютерних програм;
- в) спостереження молодого вчителя за діями досвідченого колеги у викладанні складних тем;
- г) бесіда учителя з учнем про правила поведінки.

**4. Знайдіть помилкове твердження.**

Сутність педагогічного експерименту полягає в тому, що він...

- а) ставить досліджувані явища у певні штучні умови;
- б) моделює цілеспрямовано організовані ситуації;
- в) виявляє факти з метою фіксації невинуваткової залежності;
- г) штучно відокремлює досліджуване явище від інших явищ дійсності.

**5. Установіть відповідність між змістом колонок**

|                                   |                                                                 |
|-----------------------------------|-----------------------------------------------------------------|
| 1. Бесіда                         | А. Проводиться за питаннями на виявлення думки людини           |
| 2. Інтерв'ю                       | Б. Обговорення і спільне вироблення засобів подолання недоліків |
| 3. Анкетування                    | В. Перевірка знань і вмінь учнів                                |
| 4. Педагогічний консилиум         | Г. Експертна оцінка                                             |
| 5. Діагностичні контрольні роботи | Д. Відновлення характеристик одного об'єкта на іншому           |
| 6. Педагогічний експеримент       | Е. Письмові відповіді на питання                                |
| 7. Рейтинг                        | Ж. Дослідна перевірка гіпотези                                  |
| 8. Моделювання                    |                                                                 |

**6. Продовжіть речення:**

Методологія педагогічних досліджень – це \_\_\_\_\_

Основними методами науково-педагогічних досліджень є \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

Мені відомі такі рівні педагогічних досліджень: \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

Принципами відбору методів дослідження є \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

У структурі методів педагогічного дослідження виділяють \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

## Тема 2. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИ ВИХОВАННЯ

**Мета:** дати уявлення про класифікацію методів виховання, встановити характер взаємозв'язку між ними; проаналізувати шляхи вдосконалення методів виховання, застосування їх при розв'язуванні педагогічних ситуацій; формувати навички аналізу, уміння порівнювати, узагальнювати, робити самостійні висновки.

**Ключові поняття:** метод виховання; засіб та прийом виховання; класифікація методів виховання; методи формування свідомості особистості; методи організації діяльності та формування досвіду суспільної поведінки; методи стимулювання поведінки та діяльності; методи контролю та самоконтролю.

## Перелік питань для повідомлень та обговорення

1. Сучасні наукові погляди на проблему виховання всебічно розвиненої особистості.
2. Виховання як соціальний процес.
3. Класифікація методів виховання.
4. Організація виховного процесу у концепції В.О.Сухомлинського.
5. Місце і роль естетичного виховання в житті людини.
6. Моделі виховних систем у країнах Європи.

### Питання дискусійного характеру

1. В.О.Сухомлинський писав: *«Заняття фізкультурою та спортом відіграють певну роль у всебічному розвитку учнів лише тоді, коли вся виховна робота пройнята турботою про здоров'я».*

Розкрийте зв'язок між цими поняттями.

2. Чи існує зв'язок між трудовою діяльністю і моральним вихованням? (Якщо ні – обґрунтуйте свою думку, якщо існує – розкрийте його суть).

3. Який з методів стимулювання поведінки є більш ефективним: покарання чи заохочення?

4. Який зміст ви вкладаєте у поняття «честь», «чесність», «гідність»? Які методи виховання слід застосовувати для формування цих моральних якостей?

5. Перегляньте фільм режисера Ф.Салумова «Сім няньок» і дайте відповіді на запропоновані питання. (*Сюжет фільму: у фільмі розповідається про хлопчика Афанасія, якого взяли перевиховувати з дитячої виховної колонії ім. А.С.Макаренка сім працівників фабрики по виготовленню годинників. Велика увага приділялася вихованню хлопчика через трудову діяльність, сімейне і колективне виховання. Впродовж всього фільму хлопчик був підданий різним методам виховання і врешті-решт перевиховання хлопчика вдалося).*

Як відбувалося перевиховання хлопчика, які методи застосовувались і які це дало результати?

### **Література для підготовки до заняття:**

1. Волкова Н.П. Педагогіка : Навч. посіб. – К.: Академ-видав, 2012. – 616 с. (базовий підручник).
2. Амонашвили Ш.А. Психологические основы педагогики сотрудничества. – К., 1991.
3. Битинас Б.П. Структура процесса воспитания. – Каунас, 1994.
4. Гуманистические воспитательные системы вчера и сегодня / Под общ. ред. Н.Л. Селивановой. – М., 1998.
5. Закон України «Про освіту» //Голос України. – 1996. – №77.
6. Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти // Інф. Збірник МОН України. – 1996. – №13.
7. Єрмаков І.Г. Виховання життєтворчості : моделі виховних систем. – Харків, 2006.
8. Макаренко А.С. Методика організації виховної роботи. – К., 1990.
9. Мартинюк І.В. Національне виховання : теорія і методологія. – К., 1995.
10. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка : Навч. посіб. / Н. Є. Мойсеюк. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2008. – 349 с.
11. Омельяненко В.Л., Кузьмінський А.І. Педагогіка : Підручник. – К. : Знання-Прес, 2004.
12. Практична педагогіка виховання / За ред. М.Ю. Красовицького. – К., 2000.
13. Сухомлинський В.О. Як виховати справжню людину. – К., 1975.

### **Тестові завдання для самоконтролю**

#### **1. Методи виховання – це...**

- а) інструмент доторкання до особистості вихованця;
- б) засоби взаємопов'язаної діяльності, спрямовані на розв'язання виховних завдань;

в) сукупність специфічних способів і прийомів виховної роботи, спрямованих на формування особистості.

## **2. Засоби виховання – це...**

- а) те саме, що й методи виховання;
- б) конкретні заходи, форми, види діяльності, що використовуються в процесі реалізації того чи іншого методу;
- в) способи впливу на виховання;
- г) способи прояву вимог до вихованця з боку вчителя.

## **3. Для методу «вибуху» характерним є:**

- а) швидка і докорінна перебудова особистості;
- б) вплив сильних, неочікуваних обставин;
- в) створення нових обставин;
- г) поява нових, перспективних інтересів.

## **4. Для того, щоб обрати оптимальні методи виховання, потрібно:**

- а) встановити, який метод дозволяє швидше інших досягти наміченої мети;
- б) з'ясувати суть кожного методу й обрати з великої кількості методів ті, які відповідають поставленим вимогам;
- в) проаналізувати ситуацію і дібрати відповідний метод;
- г) перевірити кожен метод на придатність у конкретних умовах.

## **5. Дайте назву групам методів відповідно до їх характеристики**

| <b>Спрямованість методів:</b>              | <b>Група методів</b> |
|--------------------------------------------|----------------------|
| на формування понять, уявлень, переконань  |                      |
| на формування досвіду суспільної поведінки |                      |
| на стимулювання діяльності і поведінки     |                      |

#### 4. Дайте визначення таким поняттям:

Метод виховання \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Прийом виховання \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Засіб виховання \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Назвіть чотири групи методів виховання \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

### Тема 3. ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ

**Мета:** сприяти свідомому засвоєнню студентами педагогічного поняття «форми організації навчання», встановити спільне і відмінне різних форм навчання, формувати діагностичні уміння студентів (аналізувати, виділяти головне, порівнювати, класифікувати).

**Ключові поняття:** форма організації навчання; урок; класно-урочна система навчання; лекція; семінар; лабораторна робота; екскурсія; домашня робота; факультатив; лекційно-семінарська система навчання; індивідуальне навчання; белл-ланкастерська система; дальтон-план; мангеймська система; групова та фронтальна форми організації навчальної діяльності; парна робота школярів.

## **Перелік питань для повідомлень та обговорення**

1. Історичний розвиток організаційних форм навчання.
2. Основні вимоги до змісту освіти в національній школі України.
3. Історичні аспекти становлення класно-урочної форми організації навчання.
4. Позаурочні форми організації навчання.
5. Загальнопедагогічні технології.
6. Предметні і галузеві педагогічні технології.
7. Локальні і модульні педагогічні технології.

## **Питання дискусійного характеру**

1. Чи можна навчання в загальноосвітній школі проводити за лекційно-семінарською системою? Відповідь обґрунтуйте.
2. Які форми організації навчання є найбільш ефективними? Відповідь проілюструйте прикладами.
3. Чи може в сучасній школі мати місце індивідуальне навчання? Поясніть свою думку.
4. У діяльності сучасних педагогів усе більше переваги надається груповим формам організації навчання. Наскільки це виправдано, з вашої точки зору?
5. Чи погоджуєтесь ви з тим, що готуючись до звичайного уроку, вчителю «достатньо спиратись на підручник та навчальну програму»?

## **Література для підготовки до заняття**

1. Алексюк А.М. Загальні методи навчання в школі. – К., 1983.
2. Вовк Л.П. Збірник завдань і вправ з педагогіки. – К., 2006.
3. Волкова Н.П. Педагогіка : Навч. посіб. Вид. 4-те, перероб., доп. – К. : Академвидав, 2012. – 616 с. (базовий підручник).
4. Кларин М.В. Инновационные модели обучения в зарубежных педагогических поисках. – М., 1994.
5. Лернер И.Я. Дидактические основы методов обучения. – М., 1981.

6. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка : Навч. посіб. / Н. Є. Мойсеюк. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2008. – 349 с.
7. Новітні технології / За ред. О.М. Пехоти. – К., 2003.
8. Омеляненко В.Л., Кузьмінський А.І. Педагогіка : Підручник. – К. : Знання-Прес, 2004.
9. Педагогический поиск / Сост. И.Н.Баженова. – М., 1987.
10. Подласый И.П. Как подготовить эффективный урок. – К., 1998.
11. Подласый И.П. Педагогика. – М. : Владос, 1999.
12. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии : Учебное пособие. – М., 1998.
13. Ярошенко О.Г. Групова навчальна діяльність школярів : Теорія і методика. – К., 1997.

### **Тестові завдання для самоконтролю**

**1. Яке з наведених визначень поняття «форма організації навчання», на Вашу думку, є найбільш точним?**

- а) побудова спілкування вчителя і учнів за встановленими принципами;
- б) взаємодія вчителя й учнів, яка регулюється певними, наперед встановленими, порядком і режимом;
- в) зовнішня сторона організації навчального процесу, що пов'язана з кількістю учнів, часом і місцем навчання, а також порядком його здійснення;
- г) спеціально організована діяльність учителя й учнів, що протікає за встановленим порядком і в певному режимі.

**2. Визначте головні ознаки уроку, обравши найбільш правильну відповідь:**

- а) для уроку характерний постійний час роботи – 45 хвилин;
- б) урок визначається наявністю триєдиної мети: навчити, виховати, розвинути;
- в) постійний склад учнів з приблизно однаковим рівнем їхнього розвитку, постійний розклад і встановлений регламент;

- г) керівна роль учителя, наявність класної кімнати, навчальних посібників, обладнання.

### 3. Для яких типів уроку властиві ці структури?

| Структура                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Тип уроку |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| а) Перевірка домашнього завдання, відтворення і корекція опорних знань учнів. Повідомлення теми, завдань уроку і мотивація навчальної діяльності учнів. Сприймання і первинне осмислення нового матеріалу, осмислення зв'язків і відношень в об'єктах вивчення. Узагальнення і систематизація знань. Підведення підсумків і повідомлення домашнього завдання. |           |
| б) Перевірка домашнього завдання, відтворення і корекція опорних знань і практичного досвіду учнів. Повідомлення теми, мети і завдань уроку, мотивація навчальної діяльності учнів. Вступні вправи. Пробні вправи. Тренувальні вправи. Творчі вправи. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання.                                                      |           |
| в) Повідомлення теми, мети і завдань уроку, мотивація навчальної діяльності учнів. Відтворення і корекція опорних знань учнів. Повторення й аналіз основних фактів, подій, явищ. Повторення, узагальнення і систематизація понять, засвоєння відповідної системи знань, провідних ідей і основних теорій.                                                     |           |
| г) Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Перевірка рівня володіння знаннями. Перевірка рівня сформованості умінь і навичок. Проведення самостійної роботи з виконання контрольних завдань. Підведення підсумку уроку.                                                                                                                                      |           |

**4. Якими причинами обумовлено використання допоміжних форм навчання?**

- а) уроки породжують формалізм у знаннях учнів, а допоміжні форми допомагають у формуванні дієвих знань;
- б) уроки втомлюють учнів, позакласні заняття роблять навчання приємним;
- в) уроки штовхають учителя на штампи, догматизм у роботі; позакласні заходи надають свободу дій;
- г) правильної відповіді немає.

**5. Заповніть таблицю**

| Тип уроку                                                                                                                                                                                                                         | Мета | Макро-структура | Мікро-структура |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|-----------------|-----------------|
| 1. Урок засвоєння нових знань.<br>2. Урок засвоєння навичок і вмінь.<br>3. Урок застосування знань, навичок і вмінь.<br>4. Урок узагальнення і систематизації знань.<br>5. Урок контролю і самоконтролю.<br>6. Комбінований урок. |      |                 |                 |

**6. Розмежуйте поняття, визначте їх спільні та відмінні ознаки**

Урок, лекція і семінар \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

Методи і форми навчання \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

Класно-урочна та лекційно-семінарська системи навчання \_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

Домашня і самостійна робота \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

Індивідуальне навчання і факультатив \_\_\_\_\_

Белл-ланкастерська система, дальтон-план та мангеймська система \_\_\_\_\_

Групова та фронтальна форми організації навчальної діяльності \_\_\_\_\_

#### **Тема 4. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ**

**Мета:** ознайомити майбутніх фахівців з психолого-педагогічними основами контролю та оцінки знань учнів, показати місце перевірки в структурі навчального процесу, формувати вміння підбирати форми контролю відповідно до мети та завдань уроку, вікових та індивідуальних особливостей учнів.

**Ключові поняття:** контроль, види контролю, навчально-пізнавальна діяльність, функції контролю, попередній, поточний, тематичний, періодичний, підсумковий контроль, самоконтроль, техніка контролю.

#### **Перелік питань для повідомлень та обговорення**

1. Контроль як умова підвищення ефективності навчального процесу.
2. Функції контролю навчально-пізнавальної діяльності учнів.
3. Види контролю у навчальному процесі освітнього закладу.
4. Самоконтроль як важливий компонент свідомої саморегуляції поведінки і діяльності.
5. Методика організації контролю навчально-пізнавальної діяльності учнів.

6. Контроль навчальної діяльності засобами інформаційних технологій.
7. Об'єктивність контролю навчальних досягнень як педагогічна проблема.

### **Питання дискусійного характеру**

1. Чи є рівнозначними поняття «контроль» і «оцінювання»? Відповідь обґрунтуйте.
2. Наскільки виправданим, на вашу думку, є проведення ДПА (державної підсумкової атестації) у 4-му класі?
3. У багатьох країнах світу впроваджено тестовий контроль навчальних досягнень учнів. Проаналізуйте позитивні сторони і недоліки такого виду контролю.
4. Який з видів контролю успішності є найбільш ефективним, з вашої точки зору?
5. Запропонуйте власну систему контролю рівня знань, умінь та навичок учнів, обґрунтуйте свій вибір.

### **Література для підготовки до заняття**

1. Волкова Н.П. Педагогіка : Навч. посіб. Вид. 4-те, перероб., доп. – К. : Академвидав, 2012. – 616с. (базовий підручник).
2. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Педагогіка : теорія та історія. – К.: Вища шк., 1995.
3. Громкова М.Т. Психология и педагогика профессиональной деятельности : Учеб. пособие для вузов. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 415с. – (Серия «Педагогическая школа. XXI век».).
4. Закон України «Про освіту» // Освіта. – 1996. – 21 серпня.
5. Зимняя И.А. Педагогическая психология : Учебник для вузов. Изд. второе, доп., испр. и перераб. – М. : Логос, 2001. – 384 с.
6. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка : Підручник. – 2-е видання – К. : Знання-Прес, 2004. – 445 с. (базовий підручник).

7. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка : Навч. посіб. / Н. Є. Мойсеюк. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2008. – 349 с. (базовий підручник).
8. Новые педагогические и информационные технологии в образовании / [под ред. Полат Е.С.] – М. : Логос, 1999. – 256 с.
9. Педагогические и прогрессивные технологии обучения / В.П. Беспалько. – М. : Новая школа, 1995. – 336 с.
10. Фіцула М.М. Педагогіка. – К. : Академія, 2000.

### **Тестові завдання для самоконтролю**

#### **1. Що таке успішність?**

- а) здібність учнів оволодіти змістом освіти;
- б) потенційні можливості учнів;
- в) загальні розумові здібності до засвоєння знань;
- г) здатність до навчання.

#### **2. Що таке діагностування успішності? Із перерахованих альтернатив оберіть правильну відповідь**

- а) Діагностування успішності – це контроль і оцінка знань та умінь учня.
- б) Діагностування успішності включає контроль, перевірку, оцінювання, накопичення статистичних даних, їх аналіз, вияв динаміки, тенденцій, прогнозування результатів.
- в) Діагностування успішності – це правильне (за встановленими критеріями) оцінювання знань і умінь учнів.
- г) Діагностування успішності вимагає відміни оцінок, екзаменів, інших форм контролю.

#### **3. У чому полягає сутність рейтингової системи оцінювання навчальних досягнень учнів? Із запропонованих відповідей виберіть правильну**

- а) Рейтингова система передбачає визначення рівня оволодіння учнями змістом навчального матеріалу з кожної навчальної теми чи навчального блоку цілісного курсу, сформованості вмінь та навичок.

- б) Рейтингова система ставить за мету визначити місце кожного учня відносно своїх однокласників.
- в) Під рейтинговою системою слід розуміти об'єктивний характер оцінювання навчальних досягнень учнів.
- г) Рейтинг – це форма виміру знань учнів з тієї чи іншої дисципліни.

**4. Використовуючи отримані знання, із перерахованих тверджень оберіть ті, які належать до методів контролю:**

- а) усний контроль; б) письмовий контроль; в) активізація;
- г) мотивація; д) графічний контроль; е) лабораторно-практичний контроль; є) систематизація; ж) індивідуальне опитування;
- з) контрольні письмові роботи; к) актуалізація знань; л) фронтальне опитування; м) письмовий залік; н) виконання контрольних робіт;
- о) емоційний вплив; п) усний залік.

**5. Встановіть відповідність між інтегрованими рівнями навчальних досягнень учнів та їх загальнодидактичними характеристиками.**

| <b>Рівень навчальних досягнень учнів</b> | <b>Характеристика</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Початковий                               | а) Учень володіє системою понять в їх ієрархічній підпорядкованості, встановлює як внутрішньопонятійні, так і міжпонятійні зв'язки; відповідь аргументує новими прикладами; вміє застосовувати способи діяльності в нових ситуаціях; самостійну роботу виконує під опосередкованим керівництвом; володіє вміннями самостійно вирішувати проблеми за аналогією. |
| Середній                                 | б) Учень засвоїв знання у формі окремих фактів, елементарних уявлень, які може відтворити; різними видами умінь володіє на рівні копіювання зразка для виконання дії; самостійну роботу виконує під безпосереднім                                                                                                                                              |

|           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | керівництвом вчителя, потребує детального кількарізного пояснення.                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| Достатній | в) Учень володіє поняттями, відтворює їх зміст, ілюструє новими прикладами; встановлює відомі внутрішньопонятійні і міжпонятійні зв'язки; самостійні роботи виконує з незначною допомогою вчителя; володіє вміннями виконувати окремі етапи вирішення проблеми і застосовує їх, співпрацюючи з учителем.                             |
| Високий   | г) Учень володіє знаннями у формі понять, відтворює їх зміст, ілюструє прикладами з підручника, може встановлювати засвоєні внутрішньопонятійні зв'язки; відповідь буде у засвоєній послідовності; вміннями володіє на рівні виконання способів діяльності за зразком, за аналогією; самостійну роботу виконує зі значною допомогою. |

## 6. Дайте визначення поняттям

Контроль \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Функції контролю \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Попередній контроль \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Поточний контроль \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Тематичний контроль \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Періодичний контроль \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Підсумковий контроль \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
Самоконтроль \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

## **ОРІЄНТОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПОТОЧНОГО ТА СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ**

1. Педагогіка в системі наук про людину. Основні педагогічні категорії.
2. Система педагогічних наук. Міжпредметні зв'язки педагогіки.
3. Методи науково-педагогічних досліджень.
4. Розвиток особистості і виховання. Рушійні сили і закономірності розвитку особистості. Роль спадковості в розвитку особистості.
5. Проблема вікових та індивідуальних особливостей розвитку та виховання особистості.
6. Особливості розвитку та виховання молодших школярів.
7. Особливості розвитку та виховання підлітків.
8. Особливості розвитку та виховання старшокласників.
9. Закономірності та принципи виховання.
10. Основні напрями виховання.
11. Система методів виховання, їх сутність, вимоги до них.
12. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.
13. Методи стимулювання діяльності і поведінки.
14. Методи самовиховання.
15. Колективні творчі справи.
16. Діалектика розвитку колективу. Учніське самоврядування в школі.
17. Функції, напрями роботи класного керівника.
18. Освітня система в Україні.
19. Закономірності навчання.
20. Сутність та структура процесу навчання.
21. Класифікація методів навчання.
22. Нетрадиційні методи навчання.

23. Урок – основна форма організації навчання.
24. Перевірка та оцінка знань в сучасній школі.
25. Пізнавальна самостійна діяльність учнів на уроці.

## **ОРІЄНТОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ**

1. Педагогіка в системі наук про людину.
2. Система педагогічних наук.
3. Міжпредметні зв'язки педагогіки.
4. Основні педагогічні категорії.
5. Основні види, структура педагогічної діяльності. Професійно обумовлені вимоги до особистості вчителя.
6. Методи науково-педагогічних досліджень.
7. Соціологічні методи дослідження.
8. Розвиток особистості і виховання.
9. Рушійні сили і закономірності розвитку особистості.
10. Роль спадковості в розвитку особистості.
11. Проблема вікових та індивідуальних особливостей розвитку та виховання особистості.
12. Особливості розвитку та виховання молодших школярів.
13. Особливості розвитку та виховання підлітків.
14. Особливості розвитку та виховання старшокласників.
15. Індивідуальні особливості розвитку учнів.
16. Основні напрями виховання.
17. Закономірності та принципи виховання.
18. Система методів виховання, їх сутність, вимоги до них.
19. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.
20. Методи стимулювання діяльності і поведінки.
21. Методи самовиховання.
22. Колективні творчі справи.
23. Діалектика розвитку колективу.
24. Робота класного керівника по вихованню учнівського колективу.
25. Функції, напрями роботи класного керівника.
26. Форми й методи роботи вчителя з батьками учнів.
27. Позакласна виховна робота.
28. Принципи, шляхи і засоби перевиховання.

29. Педагогічне спілкування в структурі діяльності вчителя-вихователя.
30. Освітня система в Україні.
31. Основні джерела змісту освіти.
32. Сутність та структура процесу навчання.
33. Класифікація методів навчання.
34. Нетрадиційні методи навчання.
35. Урок – основна форма організації навчання.
36. Особливості, структура уроку.
37. Перевірка та оцінка знань в сучасній школі.
38. Пізнавальна самостійна діяльність учнів на уроці.
39. Педагогічна творчість Я.А.Коменського.
40. Педагогічна творчість І.Г. Песталоцці.
41. Педагогічна творчість К.Д.Ушинського.
42. Педагогічна творчість А.С.Макаренка.
43. Педагогічна творчість В.О.Сухомлинського.
44. Вчителі-новатори ХХ ст. та їх досягнення.

## **ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ**

### **Змістовий модуль І**

1. Педагогіка як наука, практика і мистецтво. Предмет та об'єкт педагогіки.
2. Основні педагогічні категорії.
3. Зв'язок педагогіки з іншими науками.
4. Система педагогічних наук.
5. Методи науково-педагогічного дослідження, особливості їхнього застосування.
6. Педагогічний експеримент, особливості, етапи організації.
7. Поняття про особистість, її розвиток і формування.
8. Роль спадковості, середовища, виховання, діяльності в розвитку особистості.
9. Наукові основи вікової періодизації розвитку людини.
10. Предмет історії педагогіки.
11. Антична педагогіка (коротка характеристика педагогічних ідей та їхнє значення у розвитку сучасної педагогічної науки).

12. Особливості освітньо-виховної практики та педагогічної думки в епоху Відродження.
13. Основні теорії зарубіжної освіти Нового часу.
14. Перші школи у Київській Русі. Найдавніші пам'ятки педагогічної думки у східних слов'ян.
15. Братські школи як осередки національної освіти і культури.
16. Києво-Могилянська Академія.
17. Педагогічні ідеї Г.С. Сковороди, О.В. Духновича, К.Д. Ушинського.
18. Педагогічна спадщина Г.Г. Ващенко.
19. Освітня діяльність і педагогічні погляди А.С. Макаренка, В.О. Сухомлинського.
20. Основні тенденції розвитку освіти в сучасному світі.

## **Змістовий модуль 2**

1. Дидактика як галузь педагогіки, її виникнення і розвиток.
2. Зв'язок дидактики з іншими науками.
3. Головні категорії дидактики (навчання, освіта, самоосвіта, викладання, учіння, знання, уміння, навички).
4. Принципи навчання.
5. Сутність процесу навчання, його основні функції.
6. Рушійні сили процесу навчання.
7. Структура процесу навчання.
8. Оптимізація та інтенсифікація процесу навчання.
9. Поняття про зміст освіти.
10. Основні тенденції розвитку змісту сучасної шкільної освіти.
11. Структура змісту шкільної освіти.
12. Стандарти освіти.
13. Головні джерела змісту освіти.
14. Поняття про методи і прийоми навчання, їхня класифікація.
15. Методи організації та здійснення навчальної діяльності.
16. Методи стимулювання і мотивації навчальної діяльності.
17. Застосування інтерактивних методів навчання в освітньому процесі.
18. Засоби навчання (поняття про засоби навчання, їхня класифікація, характеристика окремих засобів навчання).
19. Функції діагностування і контролю результатів навчання учнів.

20. Принципи діагностування і контролю результатів навчання учнів.
21. Види, форми контролю у навчальному процесі.
22. Методи контролю у навчальному процесі.
23. Оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів.
24. Форми організації навчання, їхня класифікація.
25. Урок як основна форма організації навчання, його особливості, типи.
26. Вимоги до організації навчального заняття на засадах сучасної філософії освіти.
27. Підготовка педагога до проведення заняття.
28. Загальна структура уроку, варіативність застосування методів, прийомів і засобів навчання.
29. Застосування різноманітних форм організації навчальної діяльності учнів.
30. Міжпредметні зв'язки як дидактична проблема.

### **Змістовий модуль 3**

1. Виховання як педагогічна категорія.
2. Сутність процесу виховання.
3. Структура процесу виховання, його етапи.
4. Головні принципи виховання.
5. Закономірності процесу виховання.
6. Зміст виховання. Пріоритетні напрями сучасного українського виховання.
7. Українська етнопедагогіка — основа системи національного виховання.
8. Філософські концепції та моделі виховання.
9. Самовиховання (його сутність, структура, умови, етапи, прийоми).
10. Перевиховання (його сутність, функції, етапи, принципи).
11. Екологічна освіта і виховання в сучасній школі.
12. Поняття про технологію виховання.
13. Організаційні форми виховної роботи, їхня класифікація.
14. Позакласна виховна робота.

15. Колективні творчі справи (тематика, визначення цілей, планування, організація діяльності вихованців, аналіз досягнутих результатів).
16. Колектив і його види. Ознаки та функції колективу.
17. Стадії розвитку колективу. Взаємини особистості і колективу.
18. Класний керівник, його функції, напрями і форми роботи.
19. Взаємодія школи, сім'ї та громад у вихованні учнівської молоді.
20. Українські дитячі та молодіжні організації.

# ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОЇ САМОПЕРЕВІРКИ

## Варіант 1

| <b>I. Виконайте тестові завдання (max. 30):</b> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                |
|-------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| 1                                               | <b>Яка схема правильно відображає взаємозв'язок педагогіки, дидактики і окремої методики?</b><br>а) дидактика – педагогіка – окрема методика;<br>б) педагогіка – дидактика – окрема методика;<br>с) окрема методика – педагогіка – дидактика;<br>д) дидактика – окрема методика – педагогіка.                        | <b>a b c d</b> |
| 2                                               | <b>Цілеспрямований процес активної взаємодії учнів і вчителя, в ході якого відбувається засвоєння знань, умінь та формування навичок – це...</b><br>а) виховання; б) розвиток;<br>с) освіта; д) навчання                                                                                                             | <b>a b c d</b> |
| 3                                               | <b>Принцип навчання, який полягає в тому, що всі факти, знання, положення і закони, що вивчаються, повинні бути науково обґрунтовані, це принцип</b><br>а) міцності; б) науковості;<br>с) наочності; д) доступності                                                                                                  | <b>a b c d</b> |
| 4                                               | <b>Хто з великих педагогів розробив основи класно-урочної системи?</b><br>а) А.Дістервег; б) Я.Коменський;<br>с) І.Песталоцци; д) К.Д.Ушинський                                                                                                                                                                      | <b>a b c d</b> |
| 5                                               | <b>Які методи належать тільки до групи наочних методів?</b><br>а) графічні роботи, бесіда;<br>б) демонстрування, самостійне спостереження, ілюстрування;<br>с) графічні роботи, вправи, лабораторні роботи;<br>д) вправи, бесіда.                                                                                    | <b>a b c d</b> |
| 6                                               | <b>Чим обумовлена необхідність домашніх завдань?</b><br>а) привчання учнів до регулярного і відповідального виконання самостійної роботи;<br>б) нагромаджують оцінки за самостійну роботу учнів;<br>с) домашня робота дозволяє заповнити вільний час учня;<br>д) ліквідуються прогалини в засвоєнні знань на уроках. | <b>a b c d</b> |
| 7                                               | <b>Що таке дидактика?</b><br>а) дидактика - це теорія навчання і освіти;<br>б) дидактика - це теорія виховання;<br>с) дидактика - це теорія управління школою;<br>д) дидактика - це теорія формування особистості.                                                                                                   | <b>a b c d</b> |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                |
|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| 8  | <b>Чим визначається структура уроку ?</b><br>а) віком учнів;б) змістом навчального матеріалу;<br>с) завданнями та типом уроку;д) методами навчання.                                                                                                                                                                                                                                                     | <b>a b c d</b> |
| 9  | <b>Власна навчальна діяльність учнів, це...</b><br>а) викладання;б) учіння;<br>с) освіта; д) виховання.                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <b>a b c d</b> |
| 10 | <b>Які основні положення встановлює навчальний план?</b><br>а) мету виховання;<br>б) зміст навчального матеріалу з кожного предмета;<br>с) перелік всіх вивчаємих предметів, послідовність вивчення навчальних предметів, розрахунок годин на кожен навчальний предмет;<br>д) зміст навчального матеріалу для кожного уроку                                                                             | <b>a b c d</b> |
| 11 | <b>Яка з перелічених нижче вимог не належить до основних вимог (принципів) щодо перевірки і оцінки успішності?</b><br>а) систематичність;б) колективний характер;<br>с) об'єктивність;д) єдність вимог учителя.                                                                                                                                                                                         | <b>a b c d</b> |
| 12 | <b>Навчальний курс (предмет) , не обов'язковий для відвідування учнями, це ...</b><br>а) практикум; б) екскурсія;<br>с) семінарське заняття; д) факультатив.                                                                                                                                                                                                                                            | <b>a b c d</b> |
| 13 | <b>Жива, образна, емоційна оповідь про явища, події, процеси, це метод:</b><br>а) демонстрація;б) пояснення;<br>с) вправа;д) розповідь.                                                                                                                                                                                                                                                                 | <b>a b c d</b> |
| 14 | <b>Форма навчання, в процесі якої обговорюються підготовлені учнями доповіді, реферати, повідомлення головні питання нового матеріалу, це...</b><br>а) семінарські заняття; б) практикум;<br>с) факультатив; д) навчальна екскурсія                                                                                                                                                                     | <b>a b c d</b> |
| 15 | <b>Вкажіть групу, в якій усі перераховані показники характеризують особливості процесу виховання:</b><br>а) цілеспрямованість, багатofакторність, повага до особистості, тривалість, комплексність, неперервність;<br>б) виховання почуттів, економічність, відповідність результатів;<br>с) масовість, варіативність, співдружність із сім'єю;<br>д) двобічний характер, економічність, варіативність. | <b>a b c d</b> |

## **II. Виконайте тести множинного вибору (max. 10):**

**1. На визначення і постановку цілей виховання у суспільстві впливають:**

**2. Встановіть, у яких положеннях сформульовано:**

- загальну мету виховання у сучасній школі;
- складові частини виховання;
- конкретні завдання виховання.

|                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                  |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| а) моральне виховання;<br>б) фізичне виховання;<br>в) виховання громадянина;<br>г) всебічний і гармонійний розвиток особистості;<br>д) виховання порядності;<br>е) розумове виховання;<br>є) екологічне виховання;<br>ж) виховання естетичного ідеалу; | з) гуманізація виховання;<br>и) статеве виховання;<br>і) розвиток естетичних почуттів;<br>й) естетичне виховання;<br>к) демократизація виховання;<br>л) професійна освіта;<br>м) формування гігієнічних навичок. |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## **III. Дайте вичерпні відповіді на запитання (max. 60):**

1. Продемонструйте, як впливають цілі та зміст навчальної роботи на вибір методів навчання.
2. Розкрийте суть демократичного стилю діяльності вчителя.
3. Дайте характеристику новим типам середніх шкіл, що існують у нашому місті. Наведіть приклади.
4. Чи повинна, на Ваш погляд, існувати дистанція між учителем і учнями? Доведіть свою думку.

## Варіант 2

| І. Виконайте тестові завдання (max. 30): |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |         |
|------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| 1                                        | <p><b>До якої групи включені основні педагогічні категорії (поняття)?</b></p> <p>а) виховання, освіта, навчання;<br/> б) школа, учитель, учні;<br/> в) розвиток, виховання, вміння;<br/> г) середовище, спадковість, виховання.</p>                                                                                               | a b c d |
| 2                                        | <p><b>Що є рушійною силою процесу навчання?</b></p> <p>а) відповідальність учнів за свої знання;<br/> б) розуміння учнями суспільного обов'язку старанно вчитися;<br/> в) перспективи одержання атестату зрілості;<br/> г) протиріччя між наявними знаннями учня та цілями навчання та новими вимогами до учня.</p>               | a b c d |
| 3                                        | <p><b>Принцип навчання, який передбачає, що знання мають міцно закріплюватися в пам'яті і використовуватися в наступній діяльності, це принцип:</b></p> <p>а) наочності; б) доступності;<br/> в) міцності; г) науковості.</p>                                                                                                     | a b c d |
| 4                                        | <p><b>Кому належить ідея «природододільності» в навчанні?</b></p> <p>а) Дж.Д'юї; б) Дж.Локк;<br/> в) І.Гербарт; г) Я.А.Коменський</p>                                                                                                                                                                                             | a b c d |
| 5                                        | <p><b>До якої групи входять тільки словесні методи навчання?</b></p> <p>а) бесіда, вправи, практикум;<br/> б) демонстрування, ілюстрування, дискусія;<br/> в) робота з книгою, лабораторні роботи, ілюстрування;<br/> г) розповідь, пояснення, лекція, бесіда, дискусія, диспут, робота з книгою.</p>                             | a b c d |
| 6                                        | <p><b>До нестандартних уроків належать:</b></p> <p>а) урок ділова гра, урок прес-конференція, урок КВК, урок змагання, театралізований урок;<br/> б) семінарське заняття, екскурсія, урок-залік, комбінований урок;<br/> в) практикум, урок засвоєння нових знань, інтегрований урок;<br/> г) лабораторні заняття, практикум.</p> | a b c d |
| 7                                        | <p><b>Що визначає виникнення педагогіки як науки?</b></p> <p>а) об'єктивна потреба в підготовці людини до життя і праці та теоретичному обґрунтуванні процесів навчання та виховання;<br/> б) піклування батьків про щастя своїх дітей;<br/> в) біологічний закон про збереження роду;<br/> г) технічний прогрес.</p>             | a b c d |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                |
|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| 8  | <b>Чим визначається тип уроку?</b><br>а) формами організації навчального процесу;<br>б) змістом навчального матеріалу;<br>в) методами навчання;<br>г) дидактичними завданнями уроку                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <b>a b c d</b> |
| 9  | <b>Здібність людини виконувати певні дії на основі засвоєних знань – це...</b><br>а) розум; б) інтелект; в) знання; г) вміння.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <b>a b c d</b> |
| 10 | <b>Який документ складається на основі навчального плану?</b><br>а) річний план роботи школи;<br>б) розклад занять (на чверть, семестр);<br>в) тематичний план роботи вчителя;<br>г) план виховної роботи класного керівника                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | <b>a b c d</b> |
| 11 | <b>Який з перелічених нижче методів перевірки знань учнів є «зайвим»?</b><br>а) усна перевірка; б) письмова перевірка;<br>в) індивідуальна перевірка; г) тестова перевірка.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <b>a b c d</b> |
| 12 | <b>Розповідь, бесіда, лекція, дискусія, робота з книгою відносяться до методів:</b><br>а) практичних; б) словесних;<br>в) наочних; г) дистанційних.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <b>a b c d</b> |
| 13 | <b>Словесне тлумачення закономірності теорем, формул, понять, явищ це метод:</b><br>а) вправа; б) лабораторне заняття;<br>в) робота з книгою; г) пояснення.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <b>a b c d</b> |
| 14 | <b>Форма навчання, в процесі якої обговорюються підготовлені учнями доповіді, реферати, повідомлення головні питання нового матеріалу, це...</b><br>а) семінарські заняття; б) практикум;<br>в) факультатив; г) навчальна екскурсія                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <b>a b c d</b> |
| 15 | <b>До закономірностей процесу виховання за загальними внутрішніми суперечностями відносяться:</b><br>а) зв'язки між процесами навчання, виховання і розвитку;<br>б) зв'язки між процесами виховання і самовиховання, освіти і самоосвіти, викладання і навчання, педагогічним керівництвом і творчою активністю вихованців;<br>в) зв'язки між вихователем, вихованцем, їх колективами у педагогічній системі;<br>г) суперечності між цілями і характером досягнення їх у системі суспільного, шкільного, сімейного виховання та самовиховання. | <b>a b c d</b> |

## **II. Виконайте тести множинного вибору (тах. 10):**

### **1. Встановіть, у яких положеннях сформульовано:**

- загальну мету виховання у сучасній школі;
- складові частини виховання;
- конкретні завдання виховання.

|                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                  |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| а) моральне виховання;<br>б) фізичне виховання;<br>в) виховання громадянина;<br>г) всебічний і гармонійний розвиток особистості;<br>д) виховання порядності;<br>е) розумове виховання;<br>є) екологічне виховання;<br>ж) виховання естетичного ідеалу; | з) гуманізація виховання;<br>и) статеве виховання;<br>і) розвиток естетичних почуттів;<br>й) естетичне виховання;<br>к) демократизація виховання;<br>л) професійна освіта;<br>м) формування гігієнічних навичок. |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

### **2. З перерахованих нижче тверджень оберіть ті, які виражають особливості виховного процесу:**

|                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                  |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1) цілеспрямованість;<br>2) багатофункціональність;<br>3) повага до особистості;<br>4) тривалість;<br>5) виховання почуттів;<br>6) комплексність;<br>7) двосторонній характер;<br>8) масовість;<br>9) економічність; | 10) опора на позитивне;<br>11) природовідповідність;<br>12) складність;<br>13) віддаленість результатів;<br>14) безперервність;<br>15) невизначеність результатів;<br>16) культуровідповідність. |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## **III. Дайте вичерпні відповіді на запитання (тах. 60):**

1. Визначте позитивні сторони та недоліки письмового опитування учнів.
2. Обґрунтуйте необхідність використання виховних заходів у навчальному процесі школи.
3. Чому, на Ваш погляд, вчителі вдаються до використання стилю спілкування – «залякування»?
4. Обґрунтуйте, чи існують відмінності щодо виховання у сім'ї старших і молодших дітей.

### Варіант 3

| <b>I. Виконайте тестові завдання (мах. 30):</b> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                |
|-------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| 1                                               | <b>Педагогіка – це ...</b><br>а) наука, яка вивчає методи формування особистості;<br>б) мистецтво впливу вихователів на вихованців з метою формування їх особистості;<br>с) наука про виховання дітей;<br>д) наука про виховання, освіту та навчання людей на всіх етапах їх вікового розвитку. | <b>a b c d</b> |
| 2                                               | <b>До якого педагогічного поняття належать способи роботи вчителя і учнів, за допомогою яких засвоюються знання, формуються вміння і навички.</b><br>а) принципи навчання; б) методи навчання;<br>с) структура уроку; д) зміст освіти.                                                          | <b>a b c d</b> |
| 3                                               | <b>Принцип навчання, який передбачає активну роль школяра в навчанні, свідоме, а не механічне засвоєння знань, це принцип:</b><br>а) принцип систематичності і послідовності;<br>б) зв'язку теорії з практикою;<br>с) індивідуального підходу в навчанні;<br>д) свідомості та активності.       | <b>a b c d</b> |
| 4                                               | <b>Кому належить ідея навчання на фоні радості?</b><br>а) Дж. Д'юї б) В.Ф.Шаталов<br>с) В.О.Сухомлинський д) А.С.Макаренко                                                                                                                                                                      | <b>a b c d</b> |
| 5                                               | <b>До якої групи включені тільки практичні методи навчання?</b><br>а) демонстрування, спостереження;<br>б) робота з книгою, бесіда, графічні роботи;<br>с) вправи, лабораторні, практичні і дослідні роботи;<br>д) складання таблиць, бесіда, розповідь                                         | <b>a b c d</b> |
| 6                                               | <b>У яких перелічених тут матеріалах знаходить своє відображення зміст освіти?</b><br>а) рішення педагогічної ради школи;<br>б) методичні матеріали Міністерства освіти;<br>с) накази;<br>д) навчальні плани, навчальні програми, підручники.                                                   | <b>a b c d</b> |
| 7                                               | <b>Педагогічний метод моделювання різноманітних управлінських та виробничих ситуацій це - ...</b><br>а) алгоритмізація; б) ділова гра;<br>с) тестування; д) рейтинг.                                                                                                                            | <b>a b c d</b> |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |         |
|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| 8  | <p><b>Розвиток особистості – це ...</b></p> <p>a) кількісні зміни в організмі людини, що відбуваються під впливом різних факторів у процесі життя;</p> <p>b) ряд змін, що відбуваються з людиною у процесі її життєдіяльності;</p> <p>c) накопичення кількісних змін в організмі людини у процесі її життєдіяльності;</p> <p>d) процес прогресивних, послідовних змін, які характеризуються переходом від нижчих до вищих форм та рівнів усієї життєдіяльності людини, обумовлюють її становище як соціальної істоти.</p> | a b c d |
| 9  | <p><b>Навчальний курс (предмет), необов'язковий для відвідування учнями, це ...</b></p> <p>a) практикум;b) екскурсія;c) семінар;d) факультатив</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | a b c d |
| 10 | <p><b>Що визначає навчальна програма окремої дисципліни?</b></p> <p>a) структуру навчального процесу;</p> <p>b) мету і завдання виховання особистостей;</p> <p>c) зміст плану роботи класного керівника;</p> <p>d) зміст навчального матеріалу з окремої дисципліни</p>                                                                                                                                                                                                                                                   | a b c d |
| 11 | <p><b>Цифрова (кількісна) позначка для оцінки успішності та поведінки учнів це...</b></p> <p>a) залік;b) іспит;c) бал;d)контроль.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | a b c d |
| 12 | <p><b>Вправи, лабораторні роботи, практичні роботи відносяться до методів:</b></p> <p>a) дистанційних;b) наочних;</p> <p>c) практичних;d) програмованих.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | a b c d |
| 13 | <p><b>Показ плакатів, таблиць, картин, карт, малюнків, це метод:</b></p> <p>a) бесіда;b) лекція;c) ілюстрація;d) вправа.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | a b c d |
| 14 | <p><b>Форма навчального процесу, за якою учні самостійно виконують практичні та лабораторні роботи , застосовуючи знання, навички, уміння, це...</b></p> <p>a) навчальна екскурсія;b) факультатив;</p> <p>c) практикум;d) семінарські заняття.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                        | a b c d |
| 15 | <p><b>Виховання – це ...</b></p> <p>a) процес, спрямований на вивчення дітьми норм та правил поведінки у суспільстві;</p> <p>b) складова частина освіти, в процесі якої відбувається підготовка молоді до життя, до суспільно-корисної праці;</p> <p>c) процес цілеспрямованого управління формуванням особистості у відповідності з вимогами суспільства;</p> <p>d) процес взаємодії вихователя і вихованців.</p>                                                                                                        | a b c d |

## II. Виконайте тести множинного вибору (max. 10):

### 1. Які якості передаються дітям від батьків?

|                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| а) риси характеру;<br>б) колір очей, шкіри, група крові, резус-фактор;<br>в) способи мислення, особливості інтелектуальної діяльності;<br>г) здібності до різних видів діяльності;<br>д) тип нервової системи, темперамент; | е) соціальний досвід;<br>є) моральні якості;<br>ж) воля, настирливість, цілеспрямованість;<br>з) жорстокість, агресивність;<br>и) здатність до правопорушень;<br>і) задатки, що виступають основою для розвитку індивідуальних здібностей людини. |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

### 2. З перерахованих нижче тверджень оберіть ті, які виражають особливості виховного процесу:

|                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                  |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1) цілеспрямованість;<br>2) багатофункціональність;<br>3) повага до особистості;<br>4) тривалість;<br>5) виховання почуттів;<br>6) комплексність;<br>7) двосторонній характер;<br>8) масовість;<br>9) економічність; | 10) опора на позитивне;<br>11) природовідповідність;<br>12) складність;<br>13) віддаленість результатів;<br>14) безперервність;<br>15) невизначеність результатів;<br>16) культуровідповідність. |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## III. Дайте вичерпні відповіді на запитання (max. 60):

1. Обґрунтуйте особливості наочних методів навчання.
2. Розкрийте головні якості та риси сучасного вчителя.
3. Проаналізуйте засоби, за допомогою яких можливе виховання у дітей любові і поваги до національної культури і культури інших народів.
4. Поясніть, чи повинні батьки змінювати стиль стосунків з дітьми в міру їх підростання? Як саме? Проілюструйте свою точку зору прикладом.

### Варіант 4

| <b>I. Виконайте тестові завдання (max. 30):</b> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |         |
|-------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| 1                                               | <p><b>Процес і результат засвоєння людиною знань, умінь і навичок та пов'язаних з ними практичних і пізнавальних засобів діяльності – це ...</b></p> <p>а) виховання; б) освіта; с) навчання; d) формування.</p>                                                                                                                                                                                                                   | a b c d |
| 2                                               | <p><b>Що є основою обліку якості навчання учнів?</b></p> <p>а) інспекторська перевірка школи;<br/> б) облік відвідування адміністрацією уроків;<br/> с) облік проведених школою виховних заходів;<br/> d) поточний та підсумковий контроль знань учнів.</p>                                                                                                                                                                        | a b c d |
| 3                                               | <p><b>Принцип навчання, який передбачає послідовний і логічний виклад матеріалу, засвоєння знань у визначеному порядку і системі, це принцип:</b></p> <p>а) зв'язку теорії з практикою;<br/> б) свідомості та активності;<br/> с) принцип систематичності і послідовності;<br/> d) індивідуального підходу в навчанні.</p>                                                                                                         | a b c d |
| 4                                               | <p><b>Коли педагогіка відокремилась від філософії та стала самостійною наукою?</b></p> <p>а) у середині XVII століття; б) у XIX столітті;<br/> с) у V столітті до н.е; d) у XII столітті.</p>                                                                                                                                                                                                                                      | a b c d |
| 5                                               | <p><b>До якої групи входять тільки словесні методи навчання?</b></p> <p>а) бесіда, вправи, практикум;<br/> б) демонстрування, ілюстрування, дискусія;<br/> с) робота з книгою, лабораторні роботи, ілюстрування;<br/> d) розповідь, пояснення, лекція, бесіда, дискусія, диспут, робота з книгою.</p>                                                                                                                              | a b c d |
| 6                                               | <p><b>Проблемно-пошукові вправи доцільно використовувати...</b></p> <p>а) коли учні можуть самостійно виконати певні дії та зробити висновки, які підводять їх до засвоєння нових знань;<br/> б) коли зміст матеріалу, що вивчається має інформативний характер;<br/> с) коли необхідно зосередити увагу учнів на головному, що необхідно засвоїти міцно;<br/> d) коли учні повинні засвоїти матеріал, який є досить складним.</p> | a b c d |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |         |
|----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| 7  | <b>Виховання – це...</b><br>а) процес, спрямований на вивчення дітьми норм та правил поведінки у суспільстві;<br>б) складова частина освіти, у процесі якої відбувається підготовка молоді до життя, до суспільно-корисної праці;<br>с) процес цілеспрямованого управління формуванням особистості у відповідності з вимогами суспільства;<br>д) процес взаємодії вихователя і вихованців. | a b c d |
| 8  | <b>Організація та управління вчителем пізнавальної діяльності учнів, в результаті чого учні засвоюють знання, уміння та навички, це...</b><br>а) учіння;б) викладання;с) виховання;д) освіта.                                                                                                                                                                                              | a b c d |
| 9  | <b>Навчальний курс (предмет) , необов'язковий для відвідування учнями, це ...</b><br>а) практикум;б) екскурсія;с) семінар;д) факультатив.                                                                                                                                                                                                                                                  | a b c d |
| 10 | <b>У якій частині навчальної програми розкривається завдання навчального предмету, його місце в системі освіти і даються методичні вказівки?</b><br>а) вступ, пояснювальна записка;б) заголовок;<br>с) додатки;д) список літератури.                                                                                                                                                       | a b c d |
| 11 | <b>Один з найефективніших, економічних та алгоритмізованих словесних методів навчання , це - ...</b><br>а) лекція;б) розповідь;с) бесіда;д) інструктаж.                                                                                                                                                                                                                                    | a b c d |
| 12 | <b>Гра, тренінг, життєва ситуація відносяться до методів</b><br>а) дистанційних;б) наочних;с) практичних;д) інтерактивних.                                                                                                                                                                                                                                                                 | a b c d |
| 13 | <b>Показ приладів, дослідів, діафільмів, кінофільмів, це метод:</b><br>а) дискусія;б) демонстрація;с) розповідь;д) пояснення.                                                                                                                                                                                                                                                              | a b c d |
| 14 | <b>Форма організації педагогічного процесу, спрямована на вивчення учнями поза межами школи та під керівництвом вчителя явищ, процесів через безпосереднє їх сприймання, це...</b><br>а) факультатив;б) практикум;с) семінарські заняття;<br>д) навчальна екскурсія.                                                                                                                       | a b c d |
| 15 | <b>Засоби виховання – це...</b><br>а) сукупність специфічних засобів і прийомів виховної роботи, спрямованих на формування особистості;<br>б) конкретні заходи, форми, види діяльності, що використовуються в процесі реалізації певного методу;<br>с) способи впливу на вихованців;<br>д) те саме, що й методи виховання.                                                                 | a b c d |

## II. Виконайте тести множинного вибору (max. 10):

### 1. Методом педагогічного дослідження є:

- а) спостереження класного керівника за дотриманням учнями класу правил поведінки;
- б) спостереження педагога за розвитком учнів при вивченні окремих тем курсу за допомогою комп'ютерних програм;
- в) спостереження молодого вчителя за діями досвідченого колеги у викладанні складних тем;
- г) бесіда учителя з учнем про правила поведінки;
- д) бесіда вчителя з учнями, в процесі якої уточнюються мотиви створення ними шкільного кооперативу;
- е) дослід пророщення насіння квасолі;
- є) дослід розвитку учнів шляхом впровадження диференційованого навчання;
- ж) дослід прискореного вивчення математики із застосуванням комп'ютерів.

### 2. З наведених понять оберіть ті, які є принципами виховання:

|                                                             |                                             |
|-------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|
| 1) виховання і розвиток;                                    | 11) культуро відповідність виховання;       |
| 2) єдність національного і загальнолюдського;               | 12) незалежність виховання;                 |
| 3) суспільна спрямованість;                                 | 13) безперервність і наступність виховання; |
| 4) виховання в колективі;                                   | 14) єдність виховних впливів;               |
| 5) природовідповідність виховання;                          | 15) опора на позитивне у вихованні;         |
| 6) комплексний підхід;                                      | 16) самовиховання і перевиховання;          |
| 7) єдність виховання і розвитку;                            | 17) індивідуалізація виховного процесу;     |
| 8) гуманізація виховання;                                   | 18) зв'язок із життям, працею.              |
| 9) активність, самодіяльність, творча ініціатива вихованця; |                                             |
| 10) використання різноманітних методів впливу;              |                                             |

## III. Дайте вичерпні відповіді на запитання (max. 60):

1. Обґрунтуйте позитивні сторони та недоліки методів усної перевірки знань.
2. Обґрунтуйте положення про те, що виховання та навчання мають спільні закономірності. Назвіть ці закономірності.
3. Поясніть феномен "батьківський авторитет".
4. В чому, на Ваш погляд, спільність професій вчителя і актора?

## СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Варламова А.Я., Каиров П. В. Педагогика : Учеб.-метод. пособ. / А.Я. Варламова. – Волгоград: Изд-во ВолГУ, 2004. – 76 с.
2. Волкова Н.П. Педагогіка : Навч. посіб. / Н.П. Волкова. – К.: Академвидав, 2012. – 616 с.
3. Голованова Н.Ф. Общая педагогика : Учеб. пособ. для вузов / Н.Ф. Голованова. – СПб. : Речь, 2005. – 317 с.
4. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження : Методологічні поради молодим науковцям / С.У. Гончаренко. – К., 1995. – 46 с.
5. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. С.У. Гончаренко. – К., 1997. – 376 с.
6. Грицай Ю.О. Освіта – школа – вчитель. (Вступ до спеціальності). Курс лекцій : Навч. посіб. / Ю.О. Грицай. – Миколаїв, МДПУ, 2000. – С. 107-127.
7. Громкова М.Т. Психология и педагогика профессиональной деятельности : Учеб. пособие для вузов./М.Т. Громкова. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 415с.
8. Єрмаков І.Г. Виховання життєтворчості: моделі виховних систем / І. Г. Єрмаков. – Харків, 2006.
9. Закон України «Про освіту» // Голос України. – 1996. - №77.
10. Козаков В.А. Организация самостоятельной работы студентов / В.А. Козаков // Проблемы высшей школы. – 1988. – Вып. 64. – С. 3-10.
11. Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти // Інф. Збірник МОН України. – 1996. - №13.
12. Кремінь В.В. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти: Стратегія. Реалізація. Результати. – К., 2005.
13. Левківський М.В. Історія педагогіки. – К., 2003.
14. Макаренко А.С. Методика організації виховної роботи. – К., 1990.
15. Мартинюк І.В. Національне виховання : теорія і методологія. – К., 1995.
16. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка : Навч. посіб. / Н. Є. Мойсеюк. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2008. – 349 с.
17. Мухина В.С. Возрастная психология: феноменология развития, детство, отрочество / В.С. Мухина. – М. : Академия, 2000. – 456 с.

18. Науково-дослідна робота в закладах освіти : Методичний посібник / Укл. Ю.О.Турапов, В.І.Уруський. – Тернопіль : АСТОН, 2001. – 140 с.
19. Національна доктрина розвитку освіти України в ХХІ столітті // Освіта України. – 2002. – 23 квітня.
20. Омеляненко В. Л. Педагогіка : Підр. / В. Л. Омеляненко, А.І. Кузьмінський – К. : Знання-Прес, 2004.
21. Омеляненко В.Л. Педагогіка: тестові завдання і ситуації. Навч. посіб. / В. Л. Омеляненко, А. І. Кузьмінський, Л.П. Вовк. – К.: Знання, 2008. – 391 с.
22. Петрова В. Н. Дидактические материалы : Тесты, упражнения, творческие задания : Учеб. пособ. для студ. пед. учеб. завед. / В. Н. Петрова. – М. : Педагогическое общество России, 2005. – 336 с.
23. Педагогика : Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Под ред. В.А. Сластенина. – М. : «Академия», 2002. – 576 с.
24. Педагогика: Учеб. для вузов. Стандарт третьего поколения / Под ред. А. П. Тряпициной. – СПб. : Питер, 2013. – 304 с.
25. Подласый И.П. Педагогика. – М. : Владос, 1999.
26. Практикум з педагогіки: Навч. посіб. / За заг. ред. О.А. Дубасенюк, А.В. Іванченка. – Житомир : Житомир. держ. пед. ун-т, 2002. – 482 с.
27. Практична педагогіка виховання / За ред. М.Ю. Красовицького. – К., 2000.
28. Реан А. А. Психология и педагогика / А. А. Реан, Н.В. Бордовская, С.И. Розум. – СПб. : Питер, 2010. – 432с.
29. Стельмахович М.Г. Народна педагогіка. – К. : Рад. шк., 1985.
30. Степанов Е.Н. Педагогу о современных подходах и концепциях воспитания / Е.Н. Степанов. – М., 2003.
31. Фіцула М.М. Педагогіка : Навч. посіб. для студ. вищ. пед. закладів освіти / М.М. Фіцула. – К., 2001. - С. 29-45.
32. Харламов И.Ф. Педагогика. Учеб. пособ. / И.Ф. Харламов. – Минск, 1997. – С. 78-97.